

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
2/24 Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського,
д-р технічних наук професору Заневському І.П

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата наук з фізичного виховання та спорту,
доцента, Вознюк Тетяни Володимирівни
на дисертаційну роботу Гребінки Галини Ярославівни на тему
«Удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі
попередньої базової підготовки»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка,
за спеціальністю 017Фізична культура і спорт**

Актуальність обраної теми. На сьогодні Україна прийняла найбільший виклик в своїй сучасній історії – війну з РФ. Початок повномасштабних бойових дій, окупація наших територій призвели до руйнування не тільки цивільної інфраструктури, але й усіх сфер суспільного життя. Великих втрат зазнала й галузь фізичної культури та спорту: порушена система повноцінної спортивної підготовки та змагань, що неминуче призводить до зниження результатів не тільки на міжнародному, але й на державному рівні. Тому особливо актуальним питанням є пошук шляхів до поліпшення якісного забезпечення підготовки спортивного резерву в усіх видах спорту, та зокрема в баскетболі. Це підтверджує і значна кількість досліджень вітчизняних науковців, присвячених проблемам дитячо-юнацького спорту (Безмилов М.М., 2017; Абдула А. Б., 2018; Івченко О.М., 2019; Петрова Н., Александрова О., Гудим Г., 2021; Мітова О.О., 2021; Дулібський А.В., 2022 та ін.)

Етап попередньої базової підготовки є одним з найважливіших в системі спортивного багаторічного удосконалення: спортсмени вже оволоділи основами техніки, набули необхідних навичок, дещо фізично зміцніли та вже готові до подальшого розкриття індивідуальних можливостей для подальшої ігрової спеціалізації. Дослідження Г.Я. Гребінки стосується таких складових тренувального процесу як фізична та технічна підготовка, що відіграють провідну роль у досягненні основної мети етапу попередньої базової підготовки. Запропоновані в спеціальній літературі рекомендації щодо підготовки юних баскетболістів на цьому етапі потребують суттєвих доповнень, оснований на дослідженнях з достатньою репрезентативною вибіркою спортсменів.

Цілком імовірно, що експериментальне обґрунтування програми

удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки з урахуванням вікових особливостей розвитку фізичних якостей та об'єктивних параметрів оцінювання рівня фізичної та технічної підготовленості дасть змогу формувати завдання та цілеспрямовано управляти тренувальним процесом юних баскетболістів, що в майбутньому призведе до підвищення ефективності змагальної діяльності українських команд до рівня провідних країн Європи та світу.

Тому, тема дисертаційного дослідження Гребінки Г.Я. «Удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки» є актуальною відносно сучасних запитів теорії та практики баскетболу.

Оцінка рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Дисертація Гребінки Г.Я. є завершеною самостійною науковою роботою, що виконана на сучасному науково-методичному рівні містить раніше не захищені наукові положення та теоретичні узагальнення, має важливе наукове, теоретичне та практичне значення для теорії та практики баскетболу, зокрема, розробки шляхів удосконалення програми фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки.

Дисертаційне дослідження виконано автором у межах теми: «Удосконалення системи підготовки кваліфікованих спортсменів в ігрових видах спорту на різних етапах багаторічного удосконалення», (№ держреєстрації 0122U001576) Плану науково-дослідної роботи кафедри спортивних та рекреаційних ігор Львівського державного університету імені Івана Боберського на 2021/2025 рр.

Результати дисертаційного дослідження висвітлено в 9 наукових працях, у т.ч.: основні наукові результати опубліковано в 5 наукових працях, у 4 публікаціях надані матеріали, що засвідчують апробацію результатів дослідження.

У публікаціях, що виконані у співавторстві здобувачу належать наукові ідеї, план організації дослідження, аналіз практичного матеріалу, інтерпретація отриманих результатів та формулювання висновків.

Новизна представлених експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень.

Здійснений науковий пошук за темою дисертаційного дослідження дозволив здобувачеві уперше:

- обґрунтувати програму фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки з урахуванням вікових особливостей розвитку фізичних якостей та об'єктивних параметрів оцінювання рівня фізичної та технічної підготовленості;
- визначити факторну структуру фізичної та технічної підготовленості баскетболістів віком від 10 до 14 років

Автором набули подальшого розвитку наукові дослідження вітчизняних науковців щодо особливостей тренувальної та змагальної діяльності на етапі попередньої базової підготовки.

Результати дослідження дозволили здобувачеві удосконалити наукові положення, отримані науковцями щодо значущості показників змагальної діяльності для оцінки підготовленості баскетболістів, а також комплексного контролю та його складових у спортивних іграх; аналізу показників змагальної діяльності у баскетболі на етапі попередньої базової підготовки.

Виходячи з цього можна зазначити, що представлена робота містить нові наукові дані важливі для практики баскетболу сьогодення та майбутнього.

Наукова обґрунтованість досліджень. Наукові положення та висновки, що викладені у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, відповідають поставленим меті та завданням відносно об'єкту та предмету дослідження.

Достовірність результатів дослідження обумовлена:

- проведенням три етапного дослідження, що дозволило у логічній послідовності вирішити поставлені завдання упродовж 2020-2023 р.р.;
- достатнім науковим рівнем дослідження з використанням адекватних проблемам наукового пошуку методів дослідження, а саме:
  - теоретичний аналіз і узагальнення наукової та методичної літератури, документальних матеріалів, даних мережі Інтернет;
  - педагогічне спостереження;
  - педагогічне тестування;
  - аналіз змагальної діяльності;
  - медико-біологічні методи дослідження;
  - методи математичної статистики;
- залученням значної кількості юних баскетболістів, які брали участь як на констатувальному (n=403) так і на основному (n=100) етапах дослідження;
- застосуванням сучасної вимірювальної апаратури для проведення тестування;
- логічно обґрунтованою гіпотезою дослідження.

Рівень поставленого наукового завдання. У дисертації відповідно до гіпотези дослідження коректно та послідовно визначено мету та завдання дослідження.

Мета дослідження полягала в обґрунтуванні програми удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки.

Досягнення мети дослідження було обумовлено виокремленням особливостей структури та змісту фізичної й технічної підготовки баскетболістів на етапах багаторічної підготовки, визначенням вікової динаміки розвитку рухових якостей та показників технічної підготовленості баскетболістів 10–14 років, проведенням факторного та кореляційного аналізу; розробкою програми цілеспрямованого удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки, зокрема для підвищення швидко-силових якостей були розроблені параметри навантаження із зазначенням висоти пліометричного боксу та

величини обтяження відповідно до віку юних спортсменів, поліпшення технічних умінь досягалося застосуванням спеціальних вправ з передачами слабшою рукою. Експериментальна перевірка ефективності запропонованої програми підтвердила досягнення поставленої мети.

Об'єктом проведеного дослідження був навчально-тренувальний процес баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки.

У межах об'єкту дослідження зміст фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки розглядалися як предмет дослідження.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Аналіз дисертаційної роботи дозволяє зазначити, що Г.Я. Гребінка володіє методологією наукової діяльності, що передбачає теоретичний аналіз проблеми дослідження, розробку наукової гіпотези досліджень, підбір адекватних методів дослідження відповідно до наукової проблеми теоретичного й експериментального наукового пошуку, аналіз результатів дослідження з використанням методів математичної статистики, вміння викладати науковий матеріал стисло та послідовно тощо. Всі ці та інші компетентності щодо проведення наукових досліджень продемонстровані здобувачкою, що зумовлює характеризувати її як науковця, яка відповідає науковому ступеню доктора філософії за спеціальністю 017Фізична культура і спорт.

Академічна доброчесність. При детальному аналізі структури та змісту дисертації, а також наукових публікацій за результатами дослідження ознак порушення академічної доброчесності не виявлено.

Характеристика основних структурних елементів дисертаційної роботи.

В **анотації**, що викладена українською та англійською мовами подано нароби й зміст проведеного дослідження із зазначенням актуальності, характеристики сучасних підходів до проблеми фізичної та технічної підготовки баскетболістів, методології проведеного дослідження, наукової новизни та практичного значення отриманих результатів, публікацій з теми дослідження.

У **вступі** здобувачкою обґрунтовано актуальність наукового пошуку, зв'язок роботи з науковими планами та темами, подано мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, здійснена характеристика методів дослідження, наукової новизни та практичного значення результатів дослідження, зазначено особистий внесок здобувача в спільні публікації, вказано кількість публікацій авторки за темою дослідження та висвітлено відомості щодо апробації результатів дослідження, надано дані щодо загальної структури дисертації.

У першому розділі «Актуальні питання фізичної та технічної підготовки баскетболістів у системі багаторічного удосконалення» здійснено наукове обґрунтування компонентів багаторічної підготовки в баскетболі з виокремленням характерних особливостей фізичної і технічної підготовки на

кожному з етапів, розглянуто вікові особливості фізичного розвитку та розвитку фізичних якостей юних баскетболістів 10-14 років.

У цьому розділі автором проаналізовано результати досліджень багатьох вітчизняних та закордонних авторів щодо розвитку швидкісно-силових здібностей і швидкості, охарактеризовані засоби та методи фізичної та технічної підготовки, а також з'ясовані можливі критерії оцінки технічних вмінь та рівня фізичної підготовленості в баскетболі; достатньо ретельно охарактеризовані зміни, що відбуваються в організмі дітей 10-14 років у динаміці онтогенезу; висвітлені сенситивні періоди розвитку фізичних якостей; розглянуті проблеми акселерації в спорті та адаптації дітей обраного вікового зрізу до фізичних навантажень.

Автором дисертаційної роботи акцентується увага на необхідності урахування вікових особливостей формування рухових здібностей у баскетболі, а також на існуючих протиріччях між запропонованими у навчальній програмі з баскетболу співвідношеннями фізичної та технічної підготовки на етапах багаторічного удосконалення і віковими особливостями розвитку фізичних здібностей.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** подана інформація про методи та організацію дослідження.

Вибір методів дослідження здобувачкою був обумовлений методологією пізнання з урахуванням мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження. У розділі описано організацію трьох етапного дослідження, на кожному з яких виконувалася логічно спланована програма наукового пошуку.

У третьому розділі **«Фізична та технічна підготовка баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки»** здійснено аналіз теоретичних засад фізичної та технічної підготовки, наголошено на особливостях планування тренувальних навантажень баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки, ґрунтовно проаналізовано зміст Навчальної програми з баскетболу (2019 р.), зокрема що стосується етапу попередньої базової підготовки.

У розділі представлено антропометричні дані (зріст і зріст, стоячи навшпиньках з піднятою рукою), показники фізичної підготовленості (стрибок у висоту з місця, стрибок у довжину з місця, біг на 6 та 20 м, човниковий біг 3x40 с), технічної підготовленості (пересування в захисній стійці, комбінована вправа, кидки з різних точок, штрафні кидки, передачі м'яча сильною та слабкою рукою й двома руками від грудей) баскетболістів від 10 до 14 років. Авторкою проведений порівняльний аналіз отриманих показників підготовленості відповідно до вікових категорій, що дало змогу прослідкувати існуючі тенденції в розвитку фізичних якостей та формуванні технічних умінь і навичок.

Вивчення показників змагальної діяльності баскетболістів 13-14 років дозволило авторці виявити ті проблеми, що стали наслідком методики тренування юних баскетболістів. Зокрема, наявність досить низьких показників у техніко-тактичних діях, які вимагають прояву швидкості та

координаційних здібностей; швидкісно-силових і силових здібностей від юних баскетболістів.

У цьому розділі за допомогою кореляційного та факторного аналізу виявлено взаємозв'язок між показниками фізичної та технічної підготовленості баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки. Визначено три фактори, що визначають їх значущість у навчально-тренувальному процесі та вплив на рівень фізичної та технічної підготовленості гравців 10-12 років та п'ять факторів для баскетболістів 13-14 років. Отримані дані дали змогу здобувачці експериментально довести відмінність у структурі підготовленості спортсменів різного віку.

У четвертому розділі **«Обґрунтування програми удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки та її експериментальна перевірка»** авторкою наведено характеристику власно розробленої програми удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки із зазначенням режимів тренування, планування навантажень, застосування спеціальних засобів та методів підготовки, тобто всіх організаційних та методичних аспектів.

Експериментальне обґрунтування ефективності запропонованої програми відбувалося за рахунок проведення порівняльного експерименту в групах баскетболістів різного віку, аналізувалися зміни, що відбувалися в показниках фізичної та технічної підготовленості. Доведено, що отриманий тренувальний ефект є позитивним наслідком удосконалення методики, що дала змогу не тільки підвищувати показники провідних фізичних якостей, але й забезпечувати їх реалізацію у взаємозв'язку з технікою гри.

У п'ятому розділі **«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»** акцентована увага на загальній значущості проблеми, що розв'язувалася авторкою у проведеному науковому пошуку, наведено три групи даних отриманих шляхом експериментального дослідження, що дозволило виділити наукове положення трьох рівнів наукової новизни, а саме: дані, що підтверджують, доповнюють та отримані вперше.

Стиль та мова дисертації. Дисертаційна робота написана українською літературною мовою, лаконічно та методично грамотно.

Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто зазначити ряд дискусійних положень та недоліків.

1. Завдання 2 у дисертаційній роботі звучить як: «Визначити вікову динаміку розвитку рухових якостей та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки (10–14 р.)» і якщо перша частина цього речення є загалом зрозумілою, то формулювання другої, як «вікова динаміка технічної підготовки» є абсолютно не коректним та потребує уточнення.

2. У розділах 3 і 4 дисертаційної роботи підрозділи 3.1-3.3, частина підрозділу 4.1. (с.142-149) присвячені аналізу літератури та не містять власних результатів дослідження, відповідно їх зміст краще було б

представити у розділі 1, це б значно посилило його значущість і теоретичну обґрунтованість власного дослідження здобувачки.

3. Таблиця 3.4 перенасичена числовим матеріалом, обсяг таблиці займає дві сторінки, що й призвело до помилок в її оформленні. На наш погляд доцільніше було розбити таблицю на дві частини та окремо висвітлити показники фізичної та технічної підготовленості спортсменів.

4. Варто відзначити, що в 3 розділі дисертації представлено значний обсяг отриманих експериментальних даних проілюстрованих, як в таблицях, так і в рисунках, що безумовно є позитивним фактом. Водночас, не завжди текстовий опис співпадає з ілюстративним, зокрема на рис. 3.7 та 3.8 не представлені результати баскетболістів 10 років, а опис 5-го фактору на стор. 133 не співпадає з даними табл. 3.13.

5. Окремим аспектом є дискусійне питання щодо змагальної діяльності баскетболістів. Авторка висловлює думку щодо необхідності нормативних показників змагальних техніко-тактичних дій для спортсменів етапу попередньої базової підготовки, наголошуючи на їх відсутності в навчальній програмі дитячо-юнацьких шкіл з баскетболу (2019 р.) (стор. 113-114). Однак на наш погляд, що підтверджується і теоретичним обґрунтуванням фахівців, і експериментальними дослідженнями науковців, для юних баскетболістів етапу попередньої базової підготовки мають ставитися інші завдання на участь у змаганнях, зокрема отримання першого ігрового досвіду, виявлення індивідуальних особливостей для подальшої спеціалізації й отримання ігрового амплуа. Застосування узагальнених командних показників у вигляді нормативних для аналізу змагальної діяльності буде вступати у протиріччя з індивідуальними особливостями окремих гравців і може бути негативною практикою, чим і обумовлено їх відсутність у навчальній програмі ДЮСШ. В той же час авторка у висновках до 3 розділу також доходить до думки про негативні наслідки ранньої спеціалізації з огляду на «послідовність і повноту в освоєнні прийомів техніки». Тому, можливо, ставити акцент на нормативних показниках в цьому віці є не зовсім доречним.

6. У 4 розділі авторкою наведені експериментальні дані, що підтверджують ефективність запропонованої програми з удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки. Основним технічним прийомом на який спрямована авторська програма стала передача м'яча слабкою рукою, що було аргументовано спостереженнями та аналізом за змагальною діяльністю, низькими початковими результатами тестування. Ефективність впровадження програми була підтверджена лише збільшенням кінцевих показників тестування в контрольній вправі з передачами м'яча. Проте цікавим було б вивчення впливу програми і на змагальні дії баскетболістів.

7. У загальних висновках до дисертаційної роботи не достатньо чітко простежується їх відповідність поставлених автором завданням, зокрема стосовно 1-го та 2-го завдання.

8. В тексті дисертаційної роботи зустрічаються стилістичні неузгодження (ст. 19, 55, 58), плутанина у термінологічних поняттях, зокрема: *початкова базова підготовка* замість попередньої (с. 101, 137, 171), *підготовка* замість *підготовленості* та навпаки (с. 133, 181) *розвиток висоти стрибка* або його *удосконалення* (с. 146, 149), *ефективні фізичні якості* (с. 172).

Зазначені зауваження та недоліки в переважній більшості носять дискусійний характер та не впливають на позитивний зміст дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Гребінки Галини Ярославівни на тему «Удосконалення фізичної та технічної підготовки баскетболістів на етапі попередньої базової підготовки», є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та теоретичну і практичну значущість, відповідає вимогам Наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України від 31.05.2019 р. №759) та «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. №44 (зі змінами), а її автор Гребінка Галина Ярославівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Кандидат наук з фізичного
виховання та спорту,
доцент, завідувач кафедри
теорії і методики спорту
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Вознюк Тетяна Володимирівна

Засвідчую

Начальник відділу кадрів

Алексеева А.А. 05 " 04 2024

